یادداشت

اولین گام رئیس بانک مرکزی

آلبرت بغزیان
اقتصاددان

وزارت اقتصاد یکسری وظایف مشخص دارد. به عنوان مثال باید مصارف دولت را تنظیم کند. یعنی درآمدهای دولت را به گونه‌ای تنظیم کند که مثل ماجرای مالیات‌ها به فرارمالیاتی منجر نشود. عملا انتظار زیادی از وزارت اقتصاد وجود ندارد. در ماجرای بورس هم درست است که زیر مجموعه این وزارتخانه محسوب می‌شود، اما صرفا نیازهای بازارهای اولیه را رفع می‌کند و نیازهای خرد برعهده بانک‌ها قرار می‌گیرد، اما مشکل این است که برخی بانک‌ها تخصصی نیستند. یعنی به عنوان مثال بانک صادرات گویا ارتباطی به مقوله صادرات ندارد یا بانک تجارت نقشی بالایی در تجارت ندارد. این در حالی است که باید در این حوزه‌ها بالاترین فعالیت داشته باشند. از طرفی تغییرات در بانک مرکزی قطعا یک تصمیم درست، اما دیرهنگام بود، اما نکته‌ای که باید به آن توجه داشت، این است که این قبیل تغییرات زمانی مفید خواهند بود که همکاری و همیاری میان بانک مرکزی و وزارت اقتصاد صورت بگیرد. اگر قرار باشد باز هم بانک‌ها به مصوبات بانک مرکزی کم‌توجه باشند، نتیجه همین می‌شود که تا امروز بود. بنابراین به نظر می‌رسد که باید در نخستین گام وزارت اقتصاد و بانک مرکزی یک تحول اساسی در ساختار مدیران خود ایجاد کنند. معاونان این دو نهاد باید تجربه کافی در سمت‌های مرتبط را داشته باشند. زیرا به ویژه در بانک مرکزی این مساله اهمیت بسیاری دارد، چراکه بانک مرکزی عملا ویترین سیستم بانکی و قدرت پول ملی یک کشور محسوب می‌شود. در دنیا رئیس بانک مرکزی را هم «پوزیدنت» خطاب می‌کنند. یعنی آنقدر افراد مهمی هستند که حتی زبان بدن آنها هم مورد بررسی و آنالیز قرار می‌گیرد. به همین دلیل است که عمدتا روسای بانک مرکزی کشورهای دیگر، مدت زمان زیادی را به سخنرانی نمی‌پردازند تا مبادا تاثیر منفی بر ارزش پول کشورشان بگذارند. با این حال ابتدا باید در نظر داشت که برای ریاست بانک مرکزی باید فرد منتخب چند ویژگی بارز داشته باشد. یکی این است که اقتصاددان باشد. اگر از بازار سرمایه می‌آید باید در بازارهای پولی ملل بانک‌های بزرگ تجربه مدیریتی داشته باشد. ویژگی دیگر این است که باید تجربه فعالیت در بخش‌های سیاست مالی هم داشته باشد. یعنی به عنوان مثال سابقه حضور در وزارت اقتصاد را در کارنامه خود ثبت کرده باشد. زیرا از این طریق متوجه می‌شود که سیاست‌های پولی و مالی، دو سیاست همکار و همیار هستند و به هیچ عنوان نباید در برابر یکدیگر قرار بگیرند. این موضوعی است که یک اقتصاددان آن را متوجه می‌شود. زیرا اگر روسای بانک مرکزی در تمام این سال‌ها امورد بررسی قرار دهید، متوجه می‌شوید که هیچ گاه چنین نوسانات شدید در کوتاه مدت را تجربه نکردند. در دوران آن‌ها نوسانانی وجود داشت، اما در یک پرسه چند ساله رخ می‌داد نه چند ماهه. با همه اینها، آنچه در کارنامه آقای فرزین دیده می‌شود، این است که با توجه به خصوصیات در دولت و صندوق توسعه ملی، ایشان در جریان سیاست‌های ملی کلان قرار دارند و از آنجا که سابقه حضور در مسند ریاست بانک ملی را دارند، از حال و هوای سیستم بانکی هم مطلع هستند، لذا اینجا مشخص است که ایشان تجربه و سواد آنچه که لازم است را دارند. حالا باید منتظر ماند جزئیات برنامه‌های ایشان اعلام شود تا بتوانیم ارزیابی دقیق‌تری داشته باشیم. برنامه‌های ایشان باید به دو دسته تقسیم شوند. اول برنامه‌هایی که اثرات کوتاه مدت دارند. یعنی سیاستی اتخاذ شود که در کوتاه مدت بازار ارز و تورم را کنترل کند. زیرا به عنوان مثال اینکه الان مطرح کنند که قصد دارند تورم را سالی ۵ درصد کاهش دهند اصولی نیست. زیرا دلایل این تورم کاملا مشخص است. مانند آب گل آلودی که اگر عامل گل آلودی آن رفع شود، شفاف می‌شود، دلایل این تورم هم رفع شود فضای اقتصادی مشخص می‌شود. دوم برنامه‌هایی است که اثر گذاری میان مدت یا بلند مدت دارند، اما مقوله دیگر که بسیار حائز اهمیت است، مساله همکاری است. یعنی آیا بدنه سیستم بانکی کشور با ایشان همکاری لازم را خواهد داشت؟ زیرا واقعیت این است که اگر همین سیستم بانکی با همین روال، ادامه پیدا کند، احتمال موفقیت آقای فرزین زیاد نیست. اگر ایشان صرفا آمده است که وضعیت ایجاد شده توسط آقای صالح‌آبادی را بهبود بخشد، با این شرایط سیستم بانکداری، مدتی بعد دوباره همین آش است و همین کاسه. لذا به نظر من آقای فرزین در اولین گام باید یک اصلاح مناسب در لایه‌های مدیریتی بانک‌ها انجام دهند.

نگاه

عبدالرضا فرجی‌راد:

شرایط منطقه‌ای و جهانی آماده مذاکرات نیست

یک تحلیلگر مسائل بین‌الملل در مورد جنگ روانی نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی علیه ایران اظهار داشت: با توجه به اعترافات داخلی و قطع مذاکرات هسته‌ای آمریکا و اروپایی‌ها اعلام کرده‌اند که برای مذاکره آمادگی ندارند، به نظر من آقای نتانیاهو احساس می‌کند که فرصت مناسبی را به دست آورده که از این طریق ایران را تحت فشار قرار بدهد؛ و از طرف دیگر غربی‌ها را تحریک کند که با ایران یک روابط بسیار خشونت‌آمیزی داشته باشند. عبدالرضا فرجی‌راد گفت: نتانیاهو در رابطه با ایران یک بخش تبلیغاتی دارد که از نظر سیاسی معنی می‌کند روی کشورهای دوستش اثر بگذارد. کشورهای دوست، نزدیک و متحدش آمریکا، اروپا و کشورهای حوزه خلیج فارس هستند که تحریک می‌کند، یعنی از آنها موضع تندی علیه ایران بگیرند. شما مسأله عملیات را مطرح کردید، که تند صحبت می‌کند، اما منظورش حمله نظامی نیست چون حمله نظامی را بدون هماهنگی با آمریکا نمی‌تواند انجام بدهد و انجام هم نخواهد داد؛ آمریکا هم اجازه نمی‌دهد. وی افزود: بعید می‌دانم که در روزها و هفته‌های آینده مذاکرات مستقیمی را داشته باشیم، چون شرایط منطقه‌ای و جهانی آماده این مذاکرات نیست.

صباح زنگنه در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

آمریکا می‌خواهد بی‌سروصدا به برجام بازگردد

- شاهد گفتمان‌های متفاوتی از آمریکا درباره برجام هستیم
- احیای برجام در شرایط کنونی نتایج ضعیف‌تری خواهد داشت
- احیای برجام تنها به عوامل داخلی بستگی ندارد
- تغییر وضعیت اقتصادی کشور نیازمند گشایش در عرصه بین‌المللی است
- مهم‌ترین موضوع برای آمریکا توقف غنی‌سازی اورانیوم ۶۰ درصد است
- هیچ آلترناتیوی برای برجام وجود ندارد

آرمان ملی- احسان انصاری: سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا اعلام کرد که برجام از دستور کار دولت آمریکا خارج شده است؛ خبری که می‌تواند به منزله پایان برجام قلمداد شود. این در حالی است که شعار سفره مردم را به برجام گره نخواهیم زد یکی از شعارهای انتخاباتی دولت بود با این وجود در هفته‌های اخیر اظهارات و اقدامات مقامات ایران نشان می‌دهد که تمایل به احیای برجام بیشتر شده است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی چشم‌انداز پیش روی برجام و رویکرد ایران و آمریکا با دکتر صباح زنگنه، تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. صباح زنگنه معتقد است: «واقعیت این است که اشتیاق برای احیای برجام پس از یک سال و نیم کم کم خود را نشان می‌دهد. شعارهایی که دولت سیزدهم داد براساس بی‌نیازی یا بی‌تفاوتی نسبت به برجام بود و به دنبال این بود که بدون استفاده از مواهب برجام وضعیت اقتصاد کشور را ساماندهی کند. این در حالی است که در شرایط کنونی مقامات دولت سیزدهم متوجه این نکته شده‌اند که بهبود وضعیت اقتصادی تنها به مجموعه عوامل داخلی ارتباط ندارد، بلکه به مجموعه بزرگ‌تری از عوامل بین‌المللی نیز نیاز دارد و باید در این راستا حرکت کنند.» در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

◀ براساس اعلام سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا موضوع برجام از دستور کار دولت آمریکا خارج شده است. این اتفاق چه پیامدهایی به‌همراه خواهد داشت؟

مقامات آمریکایی برای مشکلات خاص خود هستند. در شرایط کنونی موضوعی که برای آمریکا حائز اهمیت است این است که جمهوری اسلامی تولید اورانیوم ۶۰ درصد را متوقف کند و ذخائر اورانیوم را نیز تحویل بدهد یا به خارج از کشور منتقل کند. موضوعات دیگر برجام برای آمریکا جذابیتی ندارد. این در حالی است که در داخل آمریکا نیز مخالفت‌هایی نسبت به احیای برجام و به خصوص در مجلس سنا وجود دارد. از سوی دیگر تحلیلگران سیاسی در آمریکا چنین تصور می‌کنند که اگر دولت آمریکا به ادامه مذاکرات درباره احیای برجام اقدام کند به نوعی از اتفاقاتی که در ماه‌های گذشته در ایران رخ داده چشم پوشی خواهد کرد. آمریکا در جریان اعتراضات و التهاباتی که در ماه‌های اخیر در کشور رخ داد و اکنون آرامش و ثبات حاکم است حساس هستند و یکی از دلایلی که مانند گذشته تمایلی به ادامه مذاکرات ندارند این موضوع است. نکته دیگر اینکه پس از تحریم روسیه به دلیل حمله به اوکراین کشورهای اروپایی و آمریکا با چالش تأمین نفت و گاز مواجه هستند که تا پیش از این توسط روسیه تأمین می‌شد. به همین دلیل در شرایط کنونی مقامات آمریکایی به دنبال پیدا کردن راهکاری برای این مشکل هستند. این در حالی است که با فرارسیدن زمستان به صورت طبیعی این نیاز اضافی پیدا خواهد کرد. رویکردی که امروز آمریکا در پیش گرفته به تعبیر ضرب‌المثل قدیمی «خودش را بیار اسمش را نیار» است. آمریکا به دنبال توان هسته‌ای ایران است اما بخشی از اروپایی‌ها معتقدند ایران از داشتن فناوری هسته‌ای کوتاه نمی‌آید و اگر برجام احیا شود، از طریق برجام می‌تواند قدرت هسته‌ای خود را مهار کرد.

◀ آیا بخشی از سیاستمداران اروپایی که به این رویکرد در مورد برجام اعتقاد دارند در صد غالب را تشکیل می‌دهند یا اینکه نتانیاهو و مخالفان برجام هم اکنون قدرت بیشتری دارند؟

بله اروپایی‌ها غالبا به احیای برجام می‌اندیشند و این نوع اندیشه در ارتباط با برنامه هسته‌ای ایران در اروپا جاری و ساری است، اما برخی هم اینگونه اعتقاد ندارند و معتقدند باید برجام بمیرد و در اظهارات اخیر نیز برخی سیاستمداران غربی اعلام کرده‌اند دوران برجام گذشته و برجام از دستور کار خارج شده است.

◀ چرا به رغم اینکه روح احیای برجام در اروپا جاری و ساری است، اما بعضا در مواضع نسبتا رسمی خود از عدم احیای برجام هم سخن می‌گویند؟

علت این است که برخی کشورها مانند عمان و قطر و بعضا نماینده روسیه در مذاکرات قصد میانجی‌گری داشتند. نیت آنها هم این بود که اختلافات را به گونه‌ای حل و فصل کنند و قرار براین شد که مذاکرات در نهایت با واسطه گری اروپایی‌ها صورت گیرد. در این معنا که ایران مواضع خود را با اروپایی‌ها در میان گذاشته و اروپایی‌ها مواضع ایران را در اختیار آمریکا قرار دهند و برعکس. اروپایی‌ها طرحی را تهیه کردند و به ایران ارائه دادند و آمریکا و ایران در مورد آن پاسخی را ارائه دادند. اروپایی‌ها اعلام کردند که پاسخ‌ها منتهی به نتیجه نخواهد شد، اما در عین حال تلاش‌های خود را ادامه دادند تا اینکه به نوعی کار پیش نرفت و اروپایی‌ها نیز از ایران ناامیدی و ناخرسندی کردند زیرا با توجه به مواضع مستحکم تهران به این نتیجه رسیدن که تهران به دنبال آن است که روش دیگری را در نظر بگیرد.

◀ چه روشی آقای ساداتیان! منظور شما همان سیاست گام به گام است؟

بر اساس توافق وین ایران می‌تواند اورانیوم غنی شده ۳/۶۷ درصدی تولید کند اما ایران در شرایطی که ترامپ از برجام خارج شد گام به گام بر میزان غنی سازی افزود. البته تهران بارها اعلام کرده است که به دنبال سلاح هسته‌ای نیست بلکه به دنبال انرژی صلح آمیز و تکنولوژی هسته‌ای صلح آمیز است اما آنها سعی دارند شرایط را به گونه‌ای تفسیر کنند که تهران هم از مسیر برجام خارج شده است. ایران از قافله عقب نمانده است و میزان غنی‌سازی خود را با استفاده از سانتریفیوژهای پیشرفته‌تر انجام می‌دهد. ایران این توان را پیدا کرده است که حتی سانتریفیوژهای پیشرفته بسازد و درصد بالایی از اورانیوم غنی‌سازی شده را در اختیار دارد در نتیجه آنها درصدد هستند که نوعی سیاست‌های غیرسازنده را در مورد ایران پیش گرفته‌اند احیا کنند.

> بر اساس توافق وین ایران می‌تواند اورانیوم غنی شده ۳/۶۷ درصدی تولید کند اما ایران در شرایطی که ترامپ از برجام خارج شد گام به گام بر میزان غنی سازی افزود. البته تهران بارها اعلام کرده است که به دنبال سلاح هسته‌ای نیست بلکه به دنبال انرژی صلح آمیز و تکنولوژی هسته‌ای صلح آمیز است اما آنها سعی دارند شرایط را به گونه‌ای تفسیر کنند که تهران هم از مسیر برجام خارج شده است

◀ یعنی چه؟ آیا آنها در نظر دارند که پرونده ایران را به شورای امنیت ارسال کنند. فکر نمی‌کنید بعید است زیرا تا همین چند ماه قبل آنها مدام از در دسترس بودن برجام سخن به میان می‌آورند؟

در هر صورت آنها تحریم‌هایی را به بهانه‌های مختلف در چند ماه قبل علیه ایران وضع کردند. هرچند هیچ کدام از آنها در ارتباط با مسائل هسته‌ای نبود. به موجب قطعنامه‌های قبلی یعنی شش قطعنامه‌ای که علیه تهران در شورای امنیت در دوران احمدی‌نژاد به تصویب رسید، ایران به ذیل بند ۷ منشور ملل متحد فرستاده شد. اگر در شورای امنیت کشورهای دارای حق وتو احساس کنند که کشوری مخل نامیده‌اند است، اقدامات متعددی را علیه آن کشور در دستور کار قرار می‌دهند. در این معنا که ایتدا به آن کشور تذکر داده و بعد وارد فشار اقتصادی شده و در نهایت اینکه اقدامات قهری علیه آن کشور انجام می‌دهند. به طوری که اگر قطعنامه‌های اجرایی علیه ایران تصویب شود همه کشورها موظف خواهند شد ایران را تحریم کنند. این سناریو را در زمان دولت احمدی نژاد اجرایی کردند و بعید نیست و البته مشخص نیست آنها هم اکنون چنین مکانیزمی را در ارتباط با ایران در نظر داشته باشند.

◀ تحریم‌های ترامپ که تحریم بین‌المللی نبود، پس چرا وی توانست فشار علیه ایران را عملیاتی کند؟

ترامپ با قلدری و تهدید کشورها را مجبور به آن فشارها به ایران کرد. به‌طوری که همه شرکت‌های بزرگی که با ایران همکاری می‌کردند را تهدید می‌کرد که اگر با تهران کار کنید تحریم خواهید شد یا اینکه اگر با ایران کار کنید دیگر آمریکا با شما کار نخواهد کرد و بلند بازار ایران را به بازار آمریکا ترجیح دهید. ضمن اینکه جریمه خواهید شد. از این منظر بسیاری از شرکت‌ها و کشورها جرات فعالیت در ایران را نداشتند، اما اگر مصوبه شورای امنیت باشد و قطعنامه‌های شورای امنیت اجرا گردد دیگر یک کشور کوچک هم اجبار خواهد شد که با ایران فعالیت اقتصادی انجام ندهد.

◀ آیا ممکن است شرایط به سمتی حرکت کند که اروپایی‌ها نظر مثبت قبلی را در ارتباط با برجام نداشته باشند؟

اروپایی‌ها زمانی که مشاهده کردند بسته پیشنهادی آنها نتوانسته مسیر احیای برجام را هموار کند اعلام کردند که در شرایط کنونی به دنبال توافق نیستند. بعد از آن نیز یکی از مقامات آمریکایی نظر منفی را در مورد احیای برجام اعلام کرده است. اینکه در این فرایند آیا آمریکایی‌ها اول گفتند که دنبال احیای برجام در شرایط فعلی نیستند و بعد اروپا کوتاه آمد یا برعکس، باید بررسی شود. به نظر بنده در این مرحله اول اروپایی‌ها پا پس کشیدند و بعد آمریکایی‌ها به مسیر اروپایی‌ها رفتند.

◀ چرا اروپا زودتر از آمریکایی‌ها از احیای برجام پا پس کشیده است؟

اروپایی‌ها اولا به دنبال آن بودند که برجام به نتیجه برسد تا کنترلی بر برنامه هسته‌ای ایران وجود داشته باشند و دوما این در شرایط غیرتحریمی قرار گیرد و

> اروپایی‌ها غالبا به احیای برجام می‌اندیشند و این نوع اندیشه در ارتباط با برنامه هسته‌ای ایران در اروپا جاری و ساری است، اما برخی هم اینگونه اعتقاد ندارند و معتقدند باید برجام بمیرد و در اظهارات اخیر نیز برخی سیاستمداران غربی اعلام کرده‌اند دوران برجام گذشته و برجام از دستور کار خارج شده است

تحریم‌های ایران لغو شود و در آستانه سرما بتوانند به محصولات انرژی ایران دست پیدا کنند چون ایران خط لوله گازی به ترکیه دارد و سوم اینکه ایران را تحدودی به اروپا و غرب نزدیک نگاه دارند. اینکه تهران شرایط را نیذیرفت تا تحریم‌ها لغو شود برای اروپایی که به دنبال انرژی ایران بود، گران تمام شد زیرا افزایش قیمت انرژی موجب شد که سایر اقلام نیز در اروپا با افزایش قیمت مواجه شود و در نهایت مردم اروپا از دولت‌های خود ناراضی شوند. در این میان تحولات جنگ اوکراین نیز موجب شد اروپایی‌ها نگاه مناسبی به ایران پیدا نکنند. زیر اروپا به هر تقدیر پشت اوکراین درآمده است. به عبارت بهتر اروپایی‌ها ایران در جنگ اوکراین به نوعی در جبهه روسیه تحلیل کردند. این موضوعات موجب شد که اروپایی‌ها از احیای برجام دلسرد شوند. برخی تحولات داخلی ایران نیز مزید بر علت شد و در نهایت آنها ایران را به بهانه‌های مختلف تحریم کردند و فشار خود را بر ایران افزایش دادند و در شرایطی قرار گرفتند که مانند قبل به دنبال احیای برجام نیستند. آمریکا البته در ابتدا ساکت بود اما زمانی که مشاهده کرد اروپا دیگر در زمینه احیای برجام گام برنمی‌دارد به نوعی به اروپایی‌ها در ارتباط با برجام نزدیک شدند و اعلام کردند که برجام فعلا اولویت ایران نیست. در این شرایط آنها ممکن است به این سمت حرکت کنند که پرونده حقوقی ایران را بار دیگر در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را بار دیگر به سمت شورای امنیت سوق دهند.

◀ البته که در شورای امنیت هم حق وتو وجود دارد و احتمال اینکه روس‌ها در شورای امنیت از این حق استفاده کنند وجود دارد؟

روند حقوقی اینگونه است که باید شورای حکام پرونده ایران را به شورای امنیت ارجاع دهد. این وضعیت درباره دولت سیزدهم نیز وجود دارد. مخالفان برجام نیز امروز به این نتیجه رسیده‌اند که نمی‌توانند جایگزینی برای برجام در نظر گرفت. امروز طرفین به خوبی به این نکته پی برده‌اند که راه و گزینه دیگری به جز برجام وجود ندارد و برجام کم هزینه‌ترین گزینه برای رسیدن به توافق است. دولت به این نکته آگاهی دارد که در شرایط کنونی برجام می‌تواند به اعتبار کشور در عرصه بین‌المللی کمک کند. از سوی دیگر با توجه به وضعیت اقتصادی که در کشور وجود دارد برجام می‌تواند گشایش‌های مثبتی در وضعیت اقتصادی کشور به وجود بیاورد. آمریکا نیز می‌داند که بهترین گزینه برای توافق برجام است و گزینه دیگری وجود ندارد. اگر هم صحبت از گزینه‌های دیگر مطرح می‌شود بیشتر نوعی شانتاژ خبری و تبلیغات برای امتیازگیری بیشتر است. مسئولان جمهوری اسلامی باید این نکته را در نظر داشته باشند که تنها گزینه‌ای که می‌تواند اعتبار جمهوری اسلامی را در عرصه بین‌المللی افزون‌تر کند برجام است. برجام حتی می‌تواند مانع از خسارت‌های بیشتر اعتباری به ایالات متحده آمریکا در منطقه و عرصه جهانی شود. به همین دلیل بازگشت به برجام برای ایران و آمریکا بهترین گزینه موجود به شمار می‌رود.

◀ با توجه به شرایط کنونی چه چشم‌اندازی را پیش روی برجام می‌بینید؟

شرایط احیای برجام مانند گذشته نیست. شاید در گذشته اگر ایران تصمیم بهتری درباره برجام می‌گرفت امتیازات بیشتری به دست می‌آورد. این در حالی است که اگر احیای برجام صورت بگیرد با تأخیر زیادی این اتفاق خواهد افتاد و از سوی دیگر نتایج کمتری به دست خواهد آمد. امروز کشورهای غربی جز موضوع برجام به موضوعات دیگری درباره جمهوری اسلامی نیز می‌پردازند که شرایط را نسبت به گذشته پیچیده‌تر کرده است. کشورهای اروپایی پس از اتفاقاتی که در ماه‌های گذشته در ایران رخ داد نسبت به مسائل حقوق بشری در ایران جدیت به خرج می‌دهند و مطالباتی از ایران مطرح می‌کنند که در گذشته وجود نداشت. امروز جمهوری اسلامی دو راه‌حل پیش روی خود می‌بیند. نخست اینکه همه مسائل و مشکلات با کشورهای غربی را به صورت یکجا و در یک مجموعه واحد مورد بحث قرار بدهد و به نتیجه برسد یا اینکه تلاش کند به صورت موردی درباره مسائل مختلف مذاکره کند و به نتیجه برسد. این در حالی است که به صورت بی‌سروصدا به برجام بازگردد و اهدافی که در راستای تحقق برجام دارد را پیگیری کند. آمریکا تلاش خواهد کرد از آثار منفی که خروج از برجام برای این کشور به وجود آورده مصون باشد و آنها را از بین ببرد. به همین دلیل نیز ما شاهد گفتمان‌های متفاوتی از آمریکا درباره برجام هستیم. این در حالی است که برخی از این گفتمان‌ها به صورت علنی بیان می‌شود و از سوی دیگر برخی نیز علنی نمی‌شود و پنهان باقی می‌ماند.

◀ در شرایطی که ظاهرا آمریکا مانند گذشته تمایلی به ادامه مذاکرات ندارد و از سوی دیگر در ماه‌های اخیر در کشور شاهد اتفاقاتی بودیم آیا برای احیای برجام باید از برخی خواسته‌های خود در مذاکرات عدول کنیم؟

امتیازات در حین مذاکرات ارزش و وزن خود را نشان می‌دهد. این موضوع نیز به توانایی مذاکره کنندگان بستگی دارد که چه رویکردی در مذاکرات در پیش بگیرند. هر چه مذاکره کنندگان بهتر بتوانند مسائل خود را مطرح کنند به همان اندازه شرایط برای ایران بهتر خواهد شد. با این وجود واقعیتی که در این زمینه وجود دارد این است که وضعیت اقتصادی کشور نیازمند گشایش‌هایی در زمینه روابط بین‌الملل است. نکته دیگر اینکه همچنان دلار به عنوان یک ارز محاسباتی در بازارهای جهانی مطرح است. به همین دلیل تأثیرات آن را در وضعیت بازار داخلی نیز مشاهده می‌کنیم. مردم و فعالان اقتصادی در ایران در اغلب موارد محاسبات خود را براساس دلار انجام می‌دهند و کمتر براساس ریال برنامه‌ریزی می‌کنند. قیمت کالاهای اساسی و مورد نیاز مردم مانند مواد غذایی، پوشاک و... نیز تحت تأثیر محاسباتی است که پیرامون نرخ دلار صورت می‌گیرد. با افزایش نرخ گاز، آب و برق در داخل کشور عرصه تأثیرگذاری گرانی‌ها و تورم گسترده‌تر از گذشته شده است. به همین دلیل با ایجاد فضای کم تنش یا بدون تنش در روابط خارجی این امیدواری به وجود می‌آید که مراودات اقتصادی داخل کشور نیز به یک ثبات و اعتدال برسد.

◀ وزیر امور خارجه به تازگی به عمان سفر کرده و پس از این سفر گمانه‌زنی‌ها در باره « احتمال میانجی‌گری عمان بین ایران و آمریکا افزایش پیدا کرده است. آیا بی‌تمایلی مقامات آمریکا و شرایط داخلی ایران باعث نمی‌شود شرایط برای میانجی‌گری مانند گذشته نباشد و سخت‌تر شده باشد؟

واقعیت این است که اشتیاق برای احیای برجام پس از یک سال و نیم کم کم خود را نشان می‌دهد. دولت سیزدهم به دنبال این بود که بدون استفاده از مواهب برجام وضعیت اقتصادی کشور را ساماندهی کند. این در حالی است که در شرایط کنونی مقامات دولت سیزدهم متوجه این نکته شده‌اند که بهبود وضعیت اقتصادی تنها به مجموعه عوامل داخلی ارتباط ندارد و بلکه به مجموعه بزرگ‌تری از عوامل بین‌المللی نیاز دارد و باید در این راستا حرکت کنند. دولت به این نتیجه رسیده است که با تغییر شرایط و اتحاد رویکرد جدید در عرصه بین‌المللی می‌تواند اقتصاد کشور را از وضعیت نابسامان فعلی خارج کند.

◀ مقامات آمریکا عنوان کرده‌اند برجام از دستور کار آنها خارج شده است. این در حالی است که در هفته‌های اخیر نیز ویدئویی از پایدن منتشر شده بود که عنوان می‌کرد برجام مرده اما ما اعلام نمی‌کنیم. با توجه به شرایط موجود اگر برجام به پایان راه خود رسیده باشد چه آلترناتیوی برای برجام قائل هستید؟

من معتقدم هیچ آلترناتیو دیگری برای برجام وجود ندارد. آمریکایی‌ها نیز به خوبی به این موضوع آگاهی دارند که در شرایط کنونی بین‌المللی نمی‌توان جایگزینی برای برجام

> آمریکا می‌داند که بهترین گزینه برای توافق برجام است و گزینه دیگری وجود ندارد. اگر هم صحبت از گزینه‌های دیگر مطرح می‌شود بیشتر نوعی شانتاژ خبری و تبلیغات برای امتیازگیری بیشتر است

> رویکردی که امروز آمریکا در پیش گرفته به تعبیر ضرب‌المثل قدیمی «خودش را بیار اسمش را نیار» است. آمریکا به دنبال این است که به صورت بی‌سر و صدا به برجام بازگردد و اهدافی که در راستای تحقق برجام دارد را پیگیری کند. آمریکا تلاش خواهد کرد از آثار منفی که خروج از برجام برای این کشور به وجود آورده مصون باشد و آنها را از بین ببرد

> امتیازات در حین مذاکرات ارزش و وزن خود را نشان می‌دهد. این موضوع نیز به توانایی مذاکره کنندگان بستگی دارد که چه رویکردی در مذاکرات در پیش بگیرند. هرچه مذاکره کنندگان بهتر بتوانند مسائل خود را مطرح کنند به همان اندازه شرایط برای ایران بهتر خواهد شد

آمریکا در شرایط کنونی مهم‌ترین موضوعی که بین ایران و کشورهای غربی وجود دارد موضوع برجام است. واقعیت این است که جمهوری اسلامی باید همه محاسبات را درباره احتمال احیای برجام و یا پایان برجام داشته باشد و همه گزینه‌های روی میز را بررسی کند. این وضعیت به خصوص در زمینه اقتصادی وجود دارد و ایران باید همه پیش‌بینی‌ها را درباره آینده برجام داشته باشد. نکته مهمی که در این زمینه وجود دارد موضوع سرمایه‌گذاری به نتیجه رسیدن برجام یا پایان برجام برای ایران متفاوت خواهد بود. اگر برجام احیا شود سرمایه‌گذاری‌های بیشتری به کشور وارد خواهد شد. از سوی دیگر اعتماد جهانی نسبت به ایران بیشتر خواهد بود و به همین دلیل امکان ایجاد رونق اقتصادی برای ایران بیشتر خواهد شد. این در حالی است که اگر برجام در حالت ابهام و نوسان قرار داشته باشد یا منتفی شود از نظر سرمایه‌گذاری ایران با چالش مواجه می‌شود. مراکز سرمایه‌گذاری نیز مشخص است. یکی از منابع سرمایه‌گذاری در ایران کشورهای اروپایی هستند از سوی دیگر ایرانی‌های خارج از کشور نیز می‌توانند در ایران سرمایه‌گذاری کنند که اگر شرایط برای آنها وجود داشته باشد این اتفاق رخ خواهد داد. چین و آمریکا کشورهای دیگری هستند که می‌توانند در ایران سرمایه‌گذاری کنند. چین به ایران نزدیک‌تر است و قراردادهایی بین دو کشور بسته شده است. با این وجود اگر برجام به نتیجه نرسد و در نهایت منتفی شود چین نیز حاضر به سرمایه‌گذاری‌های معتبر و بزرگ در کشور نخواهد بود. در حالی که در سال‌های اخیر بین ایران و چین تفاهم نامه و قراردادهای مختلفی بسته شد که سودهای زیادی نیز به پا شد اما تاکنون چین در هیچ پروژه‌ای در ایران حاضر به سرمایه‌گذاری کلان نشده است. بعید به نظر می‌رسد در آینده نزدیک و در صورتی که برجام در حالت تردید و ابهام قرار داشته باشد این دارد و ایران باید همه پیش‌بینی‌ها را درباره آینده برجام داشته باشد. نکته مهمی که در این زمینه وجود دارد موضوع سرمایه‌گذاری با نتیجه رسیدن برجام یا پایان برجام برای ایران متفاوت خواهد بود. اگر برجام احیا شود سرمایه‌گذاری‌های بیشتری به کشور وارد خواهد شد. از سوی دیگر اعتماد جهانی نسبت به ایران بیشتر خواهد بود و به همین دلیل امکان ایجاد رونق اقتصادی برای ایران بیشتر خواهد شد. این در حالی است که اگر برجام در حالت ابهام و نوسان قرار داشته باشد یا منتفی شود از نظر سرمایه‌گذاری ایران با چالش مواجه می‌شود. مراکز سرمایه‌گذاری نیز مشخص است. یکی از منابع سرمایه‌گذاری در ایران کشورهای اروپایی هستند از سوی دیگر ایرانی‌های خارج از کشور نیز